

КАФЕДРА ДИЗАЙНУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

УДК 72

В.І. Проскураков

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра дизайну архітектурного середовища

КАФЕДРА ДИЗАЙНУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

© Проскураков В.І., 2010

Висвітлено генезу концепції діяльності, мету, завдання, напрям і досягнення у освітній, науковій, педагогічній та творчій роботі колективу кафедри дизайну архітектурного середовища від дня її заснування – 28 листопада 2003 року.

Ключові слова: кафедра дизайну архітектурного середовища, навчальна концепція, досягнення.

The article is dedicate to genesis of conception of study, of aims and tusks, of direction and achievement at pedagogical, scientific and artistically work of collective of the department of design of architectural environment of Institute of Architecture of Lviv Polytechnic National University.

Keywords: the department of design of architectural environment, study conception, achievement.

Кафедра дизайну архітектурного середовища є наймолодшою кафедрою Інституту архітектури. Незважаючи на відносно короткий термін свого функціонування, вона посідає одне з найпомітніших місць в науково-навчальному житті університету.

У 1999 році професори Віктор Проскураков і Богдан Черкес почали працювати над концепцією створення кафедри дизайну архітектурного середовища. У 2000 році діяльність щодо відкриття кафедри схвалив і підтримав ректор Львівської політехніки професор Юрій Рудавський.

Кафедру дизайну архітектурного середовища було створено наказом ректора Національного університету “Львівська політехніка” 28 листопада 2003 року, а вже у 2004 році кафедра ДАС здійснила перший набір студентів на спеціальність “Дизайн архітектурного середовища”.

У червні 2006 року було здійснено перший набір магістрів за спеціалізаціями “Дизайн архітектурного середовища” та “Дизайн інтер’єру”.

Науковим напрямком кафедри є вивчення генези та розроблення практичних методів і рекомендацій щодо гуманізації, гармонізації, реновації, функціонального та художньо-естетичного опрацювання архітектурно-предметного середовища громадських, житлових та промислових будівель, споруд і просторів. Зокрема до сфери наукових зацікавлень працівників кафедри входять: культурологія архітектури і дизайну; типологія архітектури й архітектурного середовища; методичні проблеми організації дизайну архітектурного середовища житлових і громадських будинків і комплексів.

В основу наукової роботи кафедри покладено принцип, що його ввів в архітектурно-дизайнерську освіту ще у 1919 році Вальтер Гропіус у його вищій архітектурній школі “Баухауз”, а саме: тісний зв’язок теоретичних та проектно-прикладних розробок з реальним будівництвом та виробництвом. За таким принципом на межі XIX–XX ст. працював професор “Львівської політехніки” – Іван Левинський, який водночас був фундатором відомої на всю Галичину фабрики кераміки та архітектурних оздоб.

Саме тому у 2006 році при кафедрі було створено науково-дослідну лабораторію НДЛ-110, яка функціонує як повноцінна творча архітектурна майстерня, розробляючи реальні проекти в

межах наукових завдань кафедри, і до роботи якої активно залучають аспірантів та студентів-дизайнерів.

Викладачі кафедри не обмежуються проведенням аудиторних занять і працею разом зі студентами в кафедральній майстерні; вони запрошують їх на будівельні майданчики своїх об'єктів, пропонують реально створювати інтер'єри, монтажувати декорації у театрах або збірно-розбірні конструкції на інших об'єктах, бо переконані, що навіть сама лише присутність їх учнів під час реалізації проектів зацікавлює їх самими процесами, а також переконує у різноплановості та складності роботи архітектора-дизайнера.

Основне завдання працівників кафедри – підготовка спеціалістів такого рівня, який би не лише давав їм можливість легко адаптуватись у реальному проектуванні, але й відповідав би кваліфікації справжніх творчих архітекторів-проектувальників за умови, що термін “проектувальник (designer)” охоплював би усю галузь професії – від художника до технолога та від матеріалознавця до світлотехніка і фізика.

За концепцією нашої кафедри, архітектор-дизайнер повинен володіти професійними навичками, які б дозволяли йому бути беззаперечним ідейним натхненником, лідером, керівником не тільки архітектурно-проектного, але й архітектурно-технологічного процесу, що потребує не лише загальноосвітніх знань, а й спеціальних – у певних галузях – бо це гарантує йому можливість контролювати процес від перших пошукових ескізів до реалізації задуму в натурі.

Так було сформовано викладацький колектив кафедри. Очолує її Віктор Іванович Проскураков – доктор архітектури, професор, декан повної освіти Інституту архітектури Національного університету "Львівська політехніка", голова Західного центру-філії Української академії архітектури, головною сферою наукових зацікавлень якого є архітектура театру, його об'ємно-просторові рішення, функціонально-предметне наповнення, сценографія, культурологічні та національні особливості. Кістяк кафедри склали педагоги, сферою зацікавлень яких був дизайн архітектурного середовища ще до створення кафедри дизайну архітектурного середовища, а саме: Р. Кубай, В. Шуляр, І. Пестрій, Ю. Богданова і Х. Ковальчук. А також були запрошені з інших кафедр і установ архітектори: Ю. Джигіль з інституту “Містопроект” (веде заняття з питань типології архітектурних будівель і архітектурного середовища, а також очолює НДЛ-110); М. Яців з кафедри архітектурних конструкцій (завдання якого – поглиблення знань майбутніх спеціалістів про світло, освітлення, світлове середовище, акустику, питання конструювання і матеріалознавства), В. Думальський з кафедри реставрації та реконструкції архітектурних комплексів (працював на кафедрі до 2005 року), програміст В. Анісімов (працював на кафедрі до 2004 року), архітектори-практики Б. Гой та М. Ягольник, а також колишні студенти кафедри, які закінчили або продовжують роботу над дисертаціями уже в межах наукової роботи кафедри: І. Воронкова (Черпінська), Д. Ярема, І. Копиляк, С. Іванов-Костецький, Т. Гаращак.

За роки свого існування кафедра дизайну архітектурного середовища перетворилась на одного з лідерів розвитку та популяризації спеціальності архітектора-дизайнера в Україні.

Працівники кафедри сприяють прогресу цієї спеціальності у багатьох вузах України, зокрема у Київському національному авіаційному університеті, Полтавському національному технічному університеті ім. Ю. Кондратюка, Придніпровській державній архітектурно-будівельній академії, Одеській державній архітектурно-будівельній академії, Чернівецькому національному університеті ім. Ю.Федьковича, Львівському національному аграрному університеті тощо. А також за кордоном, зокрема у Свентокшиській політехніці в Кельцах (Польща) та у Технічному університеті Дрездена (Німеччина).

Кафедра дизайну архітектурного середовища є осередком Західного центру-філії Української академії архітектури (голова проф. В. Проскураков), а також місцем функціонування секції Інституту архітектури Ради молодих вчених (голова доц. Б. Гой).

На кафедрі та у науково-дослідній лабораторії розробляються такі основні наукові теми, які пройшли державну реєстрацію:

– генеза та розвиток дизайну архітектурного середовища громадських, житлових та виробничих споруд (0108U010404 – керівники проф. В. Проскураков, доц. Б. Гой);

- генеза та розвиток дизайну інтер'єру, обладнання, меблів (0108U010405 – керівники проф. В. Проскураков, доц. М. Яців, ст. викл. Р. Кубай);
- генеза та розвиток дизайну архітектурного середовища ландшафту, благоустрою, малих архітектурних форм (0108U010404 – керівники проф. В. Проскураков, асист. Ю. Богданова);
- розробка та дослідження функціонально-типологічних та архітектурно-просторових складових багатофункціональних житлово-громадських комплексів (0108U010404 – керівник доц. Ю. Джигіль, асп. А. Шуляр).

В межах цих наукових тематик на кафедрі було виконано ряд науково-прикладних проєктів, зокрема:

- гармонізація і реновація просторів, будівель, споруд навчальної зони (академістечка) Національного університету "Львівська політехніка" (2003 р. ; проєкт частково реалізований; авторський колектив: проф. В. Проскураков, асист. Ю. Богданова, ст. В. Красько, ст. Г. Головка);
- реновація середовища спортивно-оздоровчого табору "Політехнік-1" Національного університету "Львівська політехніка" в м. Алушта (2004 р. ; проєкт у процесі реалізації; авторський колектив: проф. В. Проскураков, доц. М. Яців, ст. викл. В. Думальський, асист. Ю. Богданова, ст. Ю. Дубровський, ст. Н. Ковальчук);
- проєкт готелю для спортсменів-параолімпійців спортивно-тренувального комплексу у с. Верхнє Турківського р-ну Львівської області (2006–2007 рр. ; авторський колектив: проф. В. Проскураков, доц. Ю. Джигіль, доц. Б. Гой, асист. Д. Ярема, ст. В. Демцю, ст. І. Процик);
- проєкт реновації комплексу будівель ТзОВ «Кристал-Інвест Україна» по вул. Промисловій, 52-54 у м. Львові (2008-2009 рр. ; проєкт у процесі реалізації; авторський колектив: проф. В. Проскураков, доц. Б. Гой, асист. Д. Ярема, асист. І. Копиляк);
- проєкт спортивного комплексу Національного університету «Львівська політехніка» по вул. Сахарова у м. Львові (2008-2009 рр. ; авторський колектив: доц. Ю. Джигіль, ст. Х. Маїк, ст. В. Демцю); та багато інших.

Також кафедра дизайну архітектурного середовища бере активну участь в організації та проведенні наукових конференцій, проєктних семінарів (ворк-шопів), конкурсів.

Найзначнішими з них були: Всеукраїнська конференція «Друга архітектурна бесіда – завдання освіти дизайну архітектурного середовища» (2004 р.); Міжнародна конференція-семінар: «First Trans-Atlantic Ukrainian-American Seminar on Theatre ARTS» (2009 р.); літня школа-семінар «Львівська юдаїка: Західна Україна як місце взаємовпливу національних культур», Львів-Москва, 2006 р.;

Міжнародні проєктні семінари «Портополіс» м. Одеса – в 2003–2008 роках; Міжнародний проєктний семінар: «Центр Європи знаходиться на сході: Урбаністичне проєктування у Львові», м. Львів, 2009 р. ; Міжнародний проєктний семінар: «Дороги через Дрезден: Урбаністичне проєктування у Дрездені», м. Дрезден (Німеччина), 2009 р. та інші.

Педагоги і студенти кафедри за професійну, наукову, педагогічну діяльність відзначені різноманітними нагородами, зокрема: дипломом I ступеня в номінації «Найкращий підручник» у галузі знань «Архітектура» В. Проскураков за монографію «Архітектура українського театру. Простір і дія» на I Міжнародному форумі «Інформаційне забезпечення у вищій школі», Одеса, 2007р. , також ця монографія була нагороджена почесним дипломом IX Форуму видавців у Львові, 2002 р. ; дипломом за перемогу в національному конкурсі в галузі архітектури «Созидание» в номінації «Архітектор-педагог» – проф. В. Проскураков, Одеса, 2003 р. Також В. Проскураков – лауреат премії ім. М. Островського в галузі архітектури та премій «Творення» і «Віра» в галузі архітектурної освіти. Доц. Ю. Джигіль лауреат Всеукраїнського фестивалю «Архітектура і дизайн» 2001 і 2002 рр. , переможець конкурсу Держбуду України на кращі збудовані об'єкти та споруди (2002 р.), а також один з переможців Міжнародного конкурсу на забудову громадського центру житлового району «Сихів» у Львові (2008 р.). Обласною премією в галузі культури, літератури, мистецтва, журналістики та архітектури ім. І. Левинського у номінації «Архітектура» відзначені ст. викл. М. Ягольник (2001 р.) та ст. викл. В. Шуляр (2006 р.). Лауреат і переможець конкурсів архітектурних та дизайнерських проєктів «ТПК Творчість+Якість» (Київ, 2006, 2007) та «ІнтерYEAR'07» (Київ, 2007) – доц. Б. Гой.

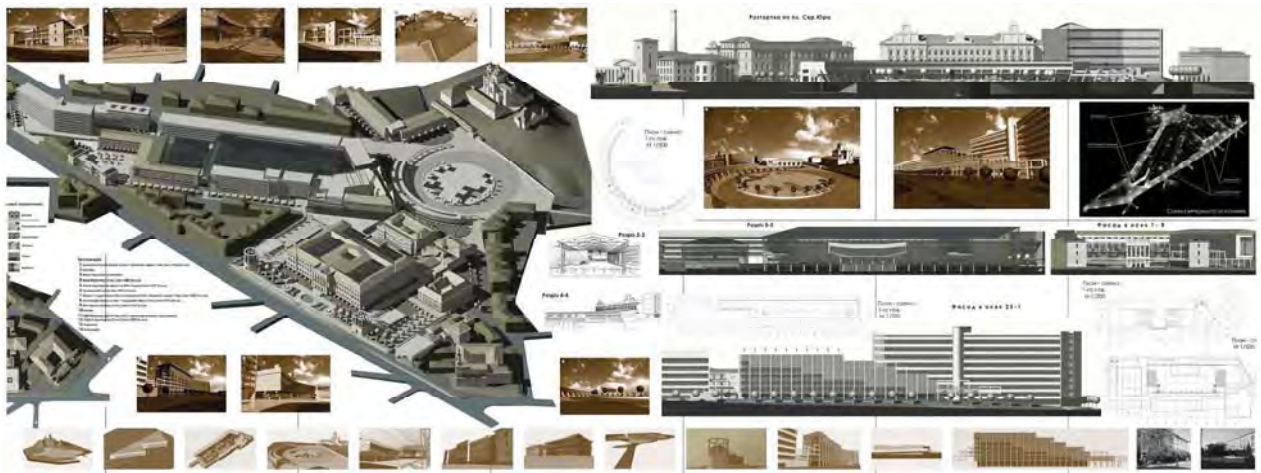

Рис. 1. Фрагмент проекту «Гармонізація і реновація просторів, будівель, споруд навчальної зони (академмістечка) Національного університету "Львівська політехніка"» (авторський колектив: проф. В. Проскураков, асист. Ю. Богданова, ст. В. Красько, ст. Г. Головка; 2003 р.)

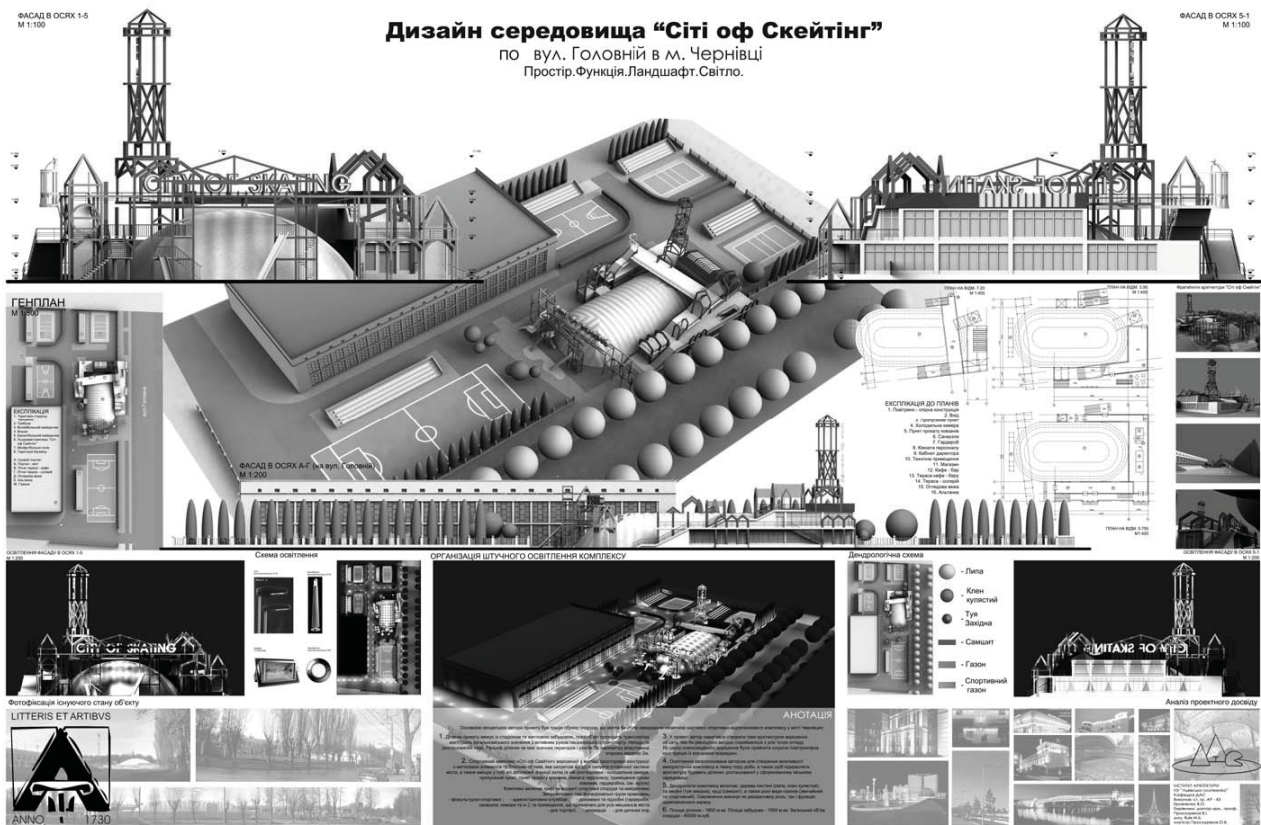

Рис. 2. Проект дизайну архітектурного спортивно-розважального комплексу "Сіті оф Скейтіне" у м. Чернівці (авторський колектив: проф. В. Проскураков, доц. М. Яців, асист. Ю. Богданова, маг. О. Проскураков; ст. В. Бровченко, 2005 р.)

Серед наукових видань кафедри найбільш значимими є такі: В.І. Поскураков «Архітектура українського театру. Простір і дія», 2004 р.; Ковальчук Х.І. «Особливості архітектури Львова наприкінці XVIII – першої половини XIX ст.», 2005 р.; Проскураков В.І., Гой Б.В. «Культурологія єврейського театру України в контексті часу, дії і архітектури», 2007 р.; Яців М. Б. та ін. «Розрахункові та інструментальні методи оцінки природного освітлення середовища приміщень»,

2007 р.; Проскуряков В.І., Стоцько Р.З. «Архітектурно-планувальні та соціальні принципи формування центрів вищої богословської освіти УГКЦ в Україні», 2009 р.

Рис. 3. Магістерська дипломна робота «Світловий дизайн архітектурно-предметного середовища на прикладі вул. С. Бандери у м. Львові» (авторський колектив: проф. В. Проскуряков; доц. М. Яців, ст. О. Велюра; 2009 р.)

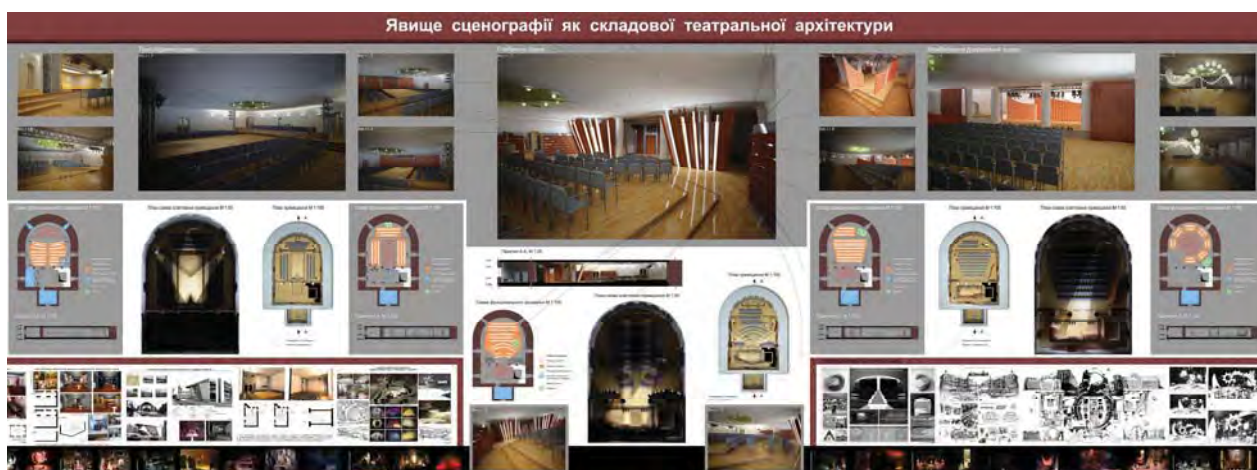

Рис. 4. Фрагмент магістерської дипломної роботи «Явище сценографії як складової театральної архітектури» (авторський колектив: проф. В. Проскуряков, асист. Д. Ярема, ст. С. Абрамкін; 2009 р.)

Загалом за роки діяльності кафедри дизайну архітектурного середовища її працівники опублікували шість монографій, п'ять посібників, конспекти лекцій та понад 100 наукових статей, а також різноманітні буклети, альбоми і методичні видання.

Викладачами кафедри запроєктовані і збудовані сотні громадських, навчальних, транспортних, обслуговуючих, житлових, промислових, культурно-просвітницьких об'єктів, містобудівних і ландшафтних ансамблів, комплексів, утворень у Львові, Києві, Чернівцях, Косові, Болехові, Дрогобичі, Бориславі, Тернополі, Дніпропетровську, Одесі, Алушті, Бережанах, Дрездені, Берліні, Москві, Дубаї та інших.